

libertijn

Humanistisch jeugd-
en jongerenblad

redactie-adres:
Willem Barentzstraat 57
Utrecht

postgiro: 13.82.77.7

redactie:
Lies Bartels
Hans van Weely

eindredactie:
Leon de Smet
Marie Westeneng

abonnementsprijs:
f 7,25 per jaar
(voor donateurs méér)

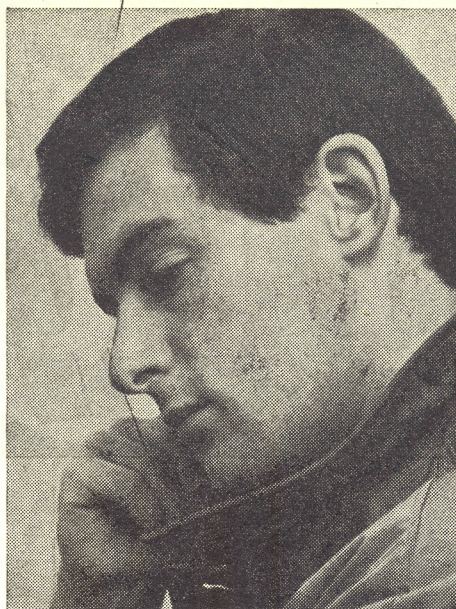
losse nummers 75 cent

advertentietarief
op aanvraag

2e jaargang nr. 2
februari 1968

verschijnt maandelijks

Hans van Weely

Marie Westeneng

Hierboven ziet u de aangezichten van Marie en Hans, de oude helft van de redactie, van wie we vonden dat u het recht had ze in noodgevallen te kunnen herkennen.

Overigens, dit nummer gaat over romantiek: Rijnvaart, dichten, romantiek en jeugd... We wensen u veel leesplezier.

m & w

Abonneert u op

MENS EN WERELD

het 14-daags orgaan
van het Humanistisch Verbond.

Redactie en administratie:
Oudegracht 152, Utrecht.
Giro 30.49.60 t.n.v.

het Humanistisch Verbond
te Utrecht.

Abonnementsprijs f 9,50 per jaar

woord van de week

orgaan van de
humanistische luisterkring

verschijnt wekelijks

abonnement: f 7,50 per jaar

administratie: postbus 114
te utrecht

tel.: 030-24641, postgiro 58

REDAKTIONEEEL

Kopij moet vóór de eerste van iedere maand ingezonden zijn. De redactie gaat over tot plaatsing van de ingezonden kopij, doch de schrijver is verantwoordelijk voor z'n produkt.

Het is ook mogelijk illustraties in te zenden.

Wij verzoeken een ieder, eventuele adreswijzigingen of onjuistheden tijdig aan ons door te geven.

Libertijn biedt gelegenheid tot het plaatsen van „kleine” advertenties, tarief bij redactie verkrijgbaar.

gaan varen:

Met een jongen uit een humanistische jongeren groep, zelf werkend op de Rijnvaart, hebben we gepraat over de romantische aspecten van het varen. (L = Libertijn, A. = antwoord).

L.: Hoe oud zijn de meeste jongens als ze gaan varen?

A.: Meestal ongeveer 16 jaar.

L.: Waarom willen ze eigenlijk varen?

A.: Het zijn zwervers. Ze zoeken naar het vreemde. Ze willen ook helemaal vrij zijn. Dat kan, zeker op de Rijnvaart. Want je werkt 2 weken en dat is dan heel onregelmatig. Als je niet moet werken dan doe je, aan boord of op de wal, precies waar je zin in hebt. Na die 2 weken heb je een week vrij. Door zo'n indeling krijg je dus het idee van vrij zijn. En ook door het varen zelf natuurlijk: steeds maar dóór van de ene haven naar de andere.

L.: Hoe is de verhouding tussen de jongens, hoe is de sfeer aan boord?

A.: Heel vreemd. Het is beslist niet te vergelijken met iets hier, in het gewone leven aan de wal. Die jongens en die mannen aan boord zijn enorm solidair. Ze zouden bij wijze van spreken een moord voor je doen. Wat eigenlijk heel raar is, dat is dat je mekaar niet echt kent. Je gaat heel veel met mekaar om: je doet veel werk samen, als er niet gewerkt wordt zit je met z'n allen bij mekaar meestal, en in de havens ga je 's avonds met een paar de wal op. Maar toch komt de echte kern niet boven, je praat en je doet maar wat. Het zijn allemaal hele grote individualisten. Een diep gesprek over iemand zelf, dat kan gewoon niet. Maar er is dus toch een sterke band tussen de jongens aan boord.

En op de wal, in die week vrij dan, daar zie je nooit iets van ze. Thuis is iedereen helemaal anders. Als je ook zegt van: „Joh, kom 'es bij me langs hè” of „Zal ik 'es bij je thuis langs komen (voor 't één of ander)” dan merk je dat ze afhouden. Dat kunnen ze niet hebben geloof ik, dat je ze in die hele andere wereld van hun ziet. Hun eigen leven, daar hebben de anderen niets mee te maken.

L.: Waarover wordt aan boord gepraat, als iedereen zo na het werk bij elkaar zit?

A.: Over vrouwen het meest. Op een rottige manier, dat vind ik tenminste. Hele sterke verhalen. Ze willen allemaal voor de anderen een man lijken. Stoer doen, meedoen. Je wordt er beroerd van op den duur. En ook wel over nou ja, het werk natuurlijk, en een beetje de politiek.

Het feit dat de bemanning van het schip geen wezenlijk onderling kontakt heeft betekent eigenlijk een afzondering.

Aan boord zal men zich waarschijnlijk, ondanks de voortdurende aanwezigheid van „iedereen” eenzaam voelen.

De drang naar vrouwen, vooral de drang naar „stoere” verhalen over vrouwen en de belevenissen met vrouwen betekent een soort zelfverheerlijking. Men streeft naar

uiting van romantiek

een ideaalbeeld van zichzelf, een ideaal manbeeld.

Het werkelijke „ik” mag niet ter sprake komen; wel mag, moet zelfs de buitenwereld kennis nemen van het ideaalbeeld. Men aanvaardt dit van elkaar. Dit geeft een schijneenheid, die slechts in een bepaalde situatie de wezenlijke afzondering overwint. Men zit in het zelfde schuitje. Vandaar de solidariteit op het schip en de afwijzing aan wal.

weging. Dit ziet men duidelijk aan de appreciatie van

L.: Godsdienst?

A.: Tja. Als daar over gepraat wordt, is er meteen vreselijke ruzie. Trouwens: er zijn er niet zoveel op de vaart die godsdienstig zijn. In die vijf jaar dat ik vaar heb ik maar één keer iemand meegemaakt, een kapitein was dat, die bad voor het eten.

En van praten over politiek komt ook meestal wel ruzie. Logisch ook wel: niemand weet precies hoe het nou eigenlijk is. Op het schip zit je afgesloten van het gewone leven: geen kranten, geen t.v. en de radio is er alleen voor het weer en de waterstanden.

De meesten denken zelf ook niet zo diep na over dingen als godsdienst en politiek en — nou, die hele levenshouding hè.

L.: En, tussen haakjes, als jij nou zegt dat je humanist bent?

A.: O daar bestaan de gekste misverstanden over. Geeneen weet wat humanisme is. Meestal ben je dan meteen kommunist ofzo. Ze weten het gewoon niet. De wereld houdt op bij de vaart en thuis. Vanaf 16 jaar varen ze al, en wat ze weten is weinig en het wordt niet meer.

L.: Hoe is het thuis bij de jongens die varen?

A.: Voor een groot percentage komen ze uit gezinnen waar de ouders gescheiden zijn. Thuis is het in ieder geval zo naar allemaal, ze kunnen niet weg, ergens anders wonen en werken want daar zijn ze te jong voor. Een opleiding, dat is meestal te kostbaar of dat wordt niet belangrijk gevonden, of ze hebben geen aanleg voor school. Nou doordat jongens van die leeftijd graag en heel veel zeerversboeken lezen en dat prachtig vinden hè, dat harde mannelijke, gaan ze maar varen. Eigenlijk word je gewoon aangetrokken door die — eh — romantiek.

L.: En dat valt tegen?

A.: Dat valt behoorlijk vies tegen. 't Is een keihard leven.

L.: Ontstaat er dan ontevredenheid?

A.: Ontevredenheid ja, en onverschilligheid. Toch houden ze er niet mee op. Dat kan nl. niet. Ze hebben die keus al vroeg gedaan, helemaal geen ervaring met werk op de wal. Als ze weg gaan, dan doen ze dat na de militaire dienst. Dat begrijp je wel. Ze leren een ander leven kennen, ze horen verhalen van jongens aan de wal (ook erg geïdealiseerd

stadia van het jonge dichten

getuigenis van een uitgebleven explosie

Dat is het, denk je: de liefde die eeuwige veel bezongen liefde; en je pakt daarmee, als de jonge beginnende dichter, een on-dankbaar en versleten onderwerp, en loopt vast in zelfbeklag, herhalingen.

Aan poëzie à la Willem Kloos (die van: „Ik ben een God in het diepst van mijn gedachten”) blijkt geen enkele behoefte meer te bestaan in dit volkomen a-romantische tijdperk.

All right, zeg je, er valt eigenlijk niets te betreuren; nieuwe wegen moeten gevonden worden. Schilderen in de stijl van een Van Gogh is immers ook niet meer mogelijk: de tijd en de kunst kruipen verder. En je put troost uit het feit, dat het praktisch niet mogelijk is vóór je 26ste veel zinnigs aan gedachten te schrijven.

Lang experimenteren volgt, een jaar van stilzwijgen, en je meent in gepaste bescheidenheid de formule tot succes gevonden te hebben. Het eerste bundeltje verschijnt in eigen beheer; van de onderwerpen verwacht je dat ze het „poëtisch zullen doen” (al zijn de grenzen tussen poëzie en het „overige” definitief (?) aan het vervagen); je taalgebruik is origineel, spreekt aan en maakt duidelijk wat er bedoeld wordt (al vind je dat laatste niet altijd nodig, het kan ook gaan om de stemming, die een gedicht oproept).

Daarnaast hopen, als elke echte gevestigde dichter, ook nog eens in je leven het absolute vers te schrijven.

Ildelheid begint de kop op te steken: het gevoel, de wereld-bestormer te zijn, gaat komen. Van de oude poëzie, vooral van die van de laatste generatie, deugt in je ogen geen donder meer; jij zal met gedichten, die moderner, sensationeler, effectiever zijn dan alles wat ooit gepubliceerd is, het literaire toneel voortaan bestormen, verontwaardigingen wekken, polemieken ontketenen.

Maar hoe weinig gehoor bestaat er: familieleden, vrienden, wat vakgenoten misschien. Gezegd wordt er: Is praktisch alles al niet gezegd, liggen er al niet zoveel mooie dingen in boeken vastgelegd; eenvoudig om moedeloos van te worden.

Hoewel je je heilig voorneemt nooit meer iets van je te laten horen, nooit meer iets ter publikatie aan te bieden (in zo'n pestklein land als Nederland zit er geen brood in, en bestaat er eigenlijk wel behoefte aan poëzie?), ontdek je langzamerhand verslaafd te zijn geworden aan het op papier zetten van gedachten. En met de rustgevende mentaliteit van wat heb ik te verliezen, werk je stug verder aan dingen, die „nu eenmaal gezegd moet worden”.

Als je maar lang genoeg aan de weg blijft timmeren, ontstaat er op den duur wel enige bekendheid.

En ook hier zal het er op uitdraaien, dat je, vroeger of later, zal sterven als een (misschien gelauwerd) poëet, waarvoor de eigenlijke klankbodem heeft ontbroken.

Tot die tijd zeggend: De wereld zou er heel anders uitzien, als schrijvers en dichters meer beluisterd en begrepen zouden zijn; want dat ze het vaak bij het rechte eind hebben gehad, is een objektief vaststaand feit.

Ontzettend moeilijk is het om te gaan vaststellen aan welke eisen een goed gedicht zal moeten voldoen. Dikke boekwerken met beschouwingen over het (ongrijpbare) wezen van de poëzie zijn er al in de loop van de tijd geschreven.

Een prettig leesbaar boek op dit gebied vind ik „De glanzende kiemcel” van Simon Vestdijk: Acht lezingen over wezen en techniek der poëzie, gehouden te Sint Michiels Gestel in 1943; Vestdijk bevond zich er toen als gijzelaar.

Gedichten worden er in behandeld van o.a. Van Ostayen, Boutens, Roland Holst, Engelman, Rilke.

Hans v. Weely

ter verontschuldiging, het kon niet lichter

voor i

Een dwarsfluit bespeeld
met melancholieke geestdrift,
of zomers geluk gewassen uit vier ogen
:Onder nadering van een herfst vol angst,
zijn bladeren op de graven
zijn kinderen weer naar school.

Ze worden verlakt
de verhalen van modder en wormen;
hele steden zinken weg in krematoria

in die schemeruren van bedorven eenzaamheid
en het wil niet lukken in de liefde,
niet met de geruchten op straat.

Hans van Weely

sad philosophy

Zal ik
eenmaal kaal geworden
nog net zo
over alle dingen denken?

Visie van dr. J. S. van Hessen, lector in de sociologie van jeugd en gezin aan de Rijksuniversiteit van Utrecht, op het begrip romantiek.

Wij wilden van dr. J. S. van Hessen iets horen over een mogelijke karakterisering van onze moderne jeugd in termen van romantiek en realiteit. Om het vraagterrein te bepalen vroegen we eerst een omschrijving van het begrip „jeugd”. Een definitie van jeugd is een moeilijke zaak, aldus Van Hessen. Het is de periode tussen de kindertijd en de volwassenheid. De jeugdfase wordt bepaald door wat men verstaat onder kindertijd en volwassenheid. Het begrip jeugd is niet equivalent in alle kulturen. Ook niet in alle kulturen is het begrip jeugd in de woordenschat aanwezig. In de Romeinse kultuur was het begrip jeugd „iuventus” wel bekend. Doch hier loopt de jeugdfase van 20 tot 45 jaar. Iuventus betekent hier: jeugdige leeftijd, mannelijke leeftijd, weerbare man-schappen.

In onze kultuur kennen wij het begrip jeugd ook. De jeugd vormt in onze samenleving een duidelijke categorie. Het is een tussenfase tussen kind-zijn en volwassen-zijn. Onze jeugd heeft zijn eigen typische groepsvormen.

Op mijn vraag of deze huidige Nederlandse jeugd te typeren is in termen als zakelijk, nuchter, romantisch, idealistisch, onverschillig, stelde Van Hessen dat zo'n typering niet te geven is. De jeugd is namelijk opgenomen in een sociale structuur. Deze structuur verandert steeds. Er komen zo nu en dan opvallende groepsvormen naar voren, maar deze zijn dan gebonden aan een bepaalde sociale situatie. Toch horen we wel eens de kreet (meestal van ouderen) dat onze moderne jeugd nuchterder en zakelijker is. In zijn boek „Jugend bekennt: so sind wir” beweert de schrijver, F. Matzke, dat de Duitse jeugd in 1930 uitermate nuchter was. Maar dit zegt men ten allen tijde van de jeugd.

Aan de andere kant is er bij de jeugd zeker ook Romantiek aanwezig. Deze Romantiek was een geestelijke

Romantie

stroming in onze West-Europese geschiedenis rond 1800, die in elk land zijn sporen naliet en daar reacties teweegbracht. Vooral in Duitsland was de invloed groot („Sturm-und-Drang”-periode). Deze stroming begon omstreeks 1815 in Europa. Men vond geen bevrediging bij de almacht van het redenerend verstand, noch in het slaafs navolgen van vermeende klassieke voorschriften. De verbeelding en het gevoel werden weer gewaardeerd. Er kwam verzet tegen alle overgeleverde vormen en men werd revolutionair.

(Het woord „romantiek” komt uit Engeland; men duidde er de fantastische wereld der ridderromans mee aan. Later kreeg het de betekenis van fantastisch, absurd, ongewoon, onpraktisch. In de tijd van de Romantiek wordt het woord overgedragen op de pittoreske achtergrond van de ridderromans: eeuwenoude kastelen en ruïnes, ondoordringbare wouden, eenzame oorden.)

Algemene kenmerken van de Romantiek zijn: een overheersing van het gevoel; grote geestdrift voor de natuur; groot verlangen om zich vrij te maken van konventies en gewoonten; vlucht uit de dagelijkse werkelijkheid. De romantische mens voelt zich niet thuis in de hem omringende wereld. Men zoekt zijn heil in de verschillende richtingen als: geschiedenis, vreemde landen en volkeren, de verbeelding, de muziek en kunst.

(Aldus Novem: Wereld in wording)

Op deze Romantiek volgt weer de neo-Romantiek en men zou nu kunnen spreken van neo-neo-Romantiek. Maar dit is slechts een grapje. Het is een soort golfbede muziek van Beethoven. Deze muziek is nu eens wel — dan weer niet „in”. Barok is op het ogenblik „in”. Van Hessen is niet bereid van een algemene romantiek te spreken, los gezien van deze geestelijke stroming. Dan verliezen we namelijk iedere vastheid. Op mijn vraag of een verlies aan zekerheid niet als gevolg heeft een grotere belangrijkheid van de inhoud antwoordt hij slechts: „ach”.

De romantiek waarover hier nu gesproken wordt houdt dus alleen in: verschijnselen, waarvan de kenmerken overeenkomen met kenmerken van de Romantiek zoals hierboven omschreven.

De invloeden van deze geestelijke stroming werken in onze kultuur nog steeds door. Wij borduren er nog zo'n beetje op voort.

Kwalifikaties van Romantiek moet men zien in de kontekst van het kulturele patroon, waarin over jeugd geschreven wordt. Zo kun je je afvragen of de Romantische Duitse Jeugdbeweging eigenlijk wel zo erg romantisch was. Dr. Van Hessen blijkt daar niet van overtuigd te zijn. Wel kan men stellen, dat de „Bundische” jeugdbeweging romantischer was dan de „Frei Deutsche”.

In Duitsland speelde de Romantiek een grotere rol dan bij ons. Sturm-und-Drang is een verschijnsel, dat met de leeftijd samenhangt. In de levensverwachting, in beroepskeuze, in de waarde, die men aan het leven hecht,

stad

*Aan de tegels je leef-
ruimte tellen*

*en dan zien hoe het
spookoog van de tijd*

*de minuten laat wegdrijven
in het krappe gras,*

waar illusies sterven

gewoonlijk

Hans van Weely

k en Jeugd

is bij elk mens een zekere romantiek te konstaten, maar dit verschilt gradueel. Een voorbeeld van een sterke romantische tendens is het erop uit willen trekken, de wereld willen verkennen, het verlangen om te zwerven. Zo zien we soms een gymnasiast met een kersvers einddiploma op de Rijnvaart. Van Hessen is het ermee eens dat dit voorbeeld van beroepskeuze romantisch te noemen is. Zelf voegt hij er nog andere voorbeelden aan toe, zoals het warm lopen voor vreemde zaken bijv.: uitheemse muziek, vreemde modes, vreemde leerstellingen en levenswijze.

Dit doet ons denken aan de „hippies”. Bij deze hippies is zeker een sterk romantische tendens te bespeuren. Men ziet dit aan hun motievenkeus, hun voorkeur voor exotische stijl. De hippies zijn romantischer dan de „beat-generation”. Zij versieren hun leven meer, proberen er meer kleur aan te geven. Ook de beat kent wel een drang tot zwerven, maar kenmerkend is toch meer een zekere hardheid, die van het pionier-zijn, terwijl de hippies eerder gekenmerkt kunnen worden door hun voorkeur voor romantische stemming.

Maar waar komt nu deze behoefte aan romantiek vandaan?

De hippies zijn een reactie op beat. De beatniks waren nogal hard, nuchter, ascetisch en anti-civilisatorisch (anti-beschaving). De hippies zijn echter tolerant t.a.v. onze huidige beschaving. De bron van dit alles is een zeer ingewikkelde zaak.

Romantiek is als de slingerwerking van een klok: nu eens naar links, dan weer naar rechts. De structuur in onze maatschappij wisselt steeds. Men wordt dit veranderen moe en zegt: „Laat het nu maar even blijven zoals het is”. Men is dan minder romantisch, meer reëel. Maar dan wordt men dit steeds gelijk blijven weer moe en zegt men: „Nee, dit is toch ook niet alles. Laten we eens naar iets heel nieuws, iets anders zoeken”. Dan wordt men weer veel romantischer.

Er vindt een opeenvolging van jeugdstijlen plaats (bijv. in ons land nozem-provo-hippie). Van Hessen meent, dat dit voortkomt uit een onrust, die kenmerkend is voor de jeugd, namelijk het steeds iets anders willen dan dat, wat verworven is. Mijn bescheiden voorstel of een romantische houding ontstaat uit behoefte aan compensatie voor iets anders wat men mist, wordt door Van Hessen zeer onwaarschijnlijk geacht. Ik dacht aan een behoefte om uitbundig te zijn. Dat kan men thuis niet en dus gaat men dan naar een love-in. Van Hessen antwoordt dat inderdaad niemand thuis uitbundig is, maar in compensatie gelooft hij toch niet. Er valt eigenlijk niets te compenseren. Ook de leiders van de Duitse Romantische Jeugdbeweging waren zeer geslaagde lieden. Ze hadden alleen wat tijd over en wilden die op een gezellige manier besteden, zoals door te gaan wandelen, te reizen. En uit 't een volgde 't ander. Zo is die beweging eigenlijk uit niets ongewoons ontstaan.

Er wordt wel veel gesproken over „reacties op thuis” en „verzet tegen het ouderlijk milieu”, maar dit is meer een idealistische zienswijze. Vaak zie je dan ook, dat hippies op elk feest present, juist degenen zijn, bij wie thuis alles geoorloofd is, die zich ook thuis vrij kunnen uitleven. Nee, het komt meer neer op een samen-jong-zijn en het zoeken naar variatie daarin. Het is het nieuwe, dat steeds fascineert.

Op mijn vraag, of men jonge humanisten romantisch kan noemen, ontstond een grote spraakverwarring over het woord romantisch. Alhoewel we dit begrip al enige tijd gehanteerd hadden, bleek een nadere omschrijving toch minstens op zijn plaats te zijn. Humanisten zijn mensen met een bepaald idealisme. Het idealisme is ook een verschijnsel wat opgekomen is door de Romantische geestelijke stroming. Als we alles, wat met gevoel te maken heeft, romantisch noemen, dan kun je alles romantiek noemen. Maar idealisme zien we dus meer gerelateerd aan de Romantische stroming. Idealen zijn altijd romantisch. Immers wanneer men zich een beeld vormt van iets wat rijker is dan de realiteit, van een vooruitgang en verbetering van de realiteit, is men romantisch. Romantiek is een overstijging van de realiteit. Wanneer men zich iets voorstelt, anders dan het is, dan spreekt men van transcendentie.

Romantiek is zeer veelzijdig. Men moet zich steeds afvragen: romantisch, met betrekking waartoe?

Zo ziet men romantiek in de religie. Maar moeten we al die groten, als Luther nu romantisch noemen? Toch spreekt ook bij hen een stuwen van de realiteit in de richting van diskrepancie tussen de gegeven realiteit en de wenselijkheid van het anders.

Ook humanisme reikt verder dan de werkelijkheid. Er is

herboren

*De dag is oud
de avond grijs.
Zachtzilver glanst
de maan mijn bed
de dag was mooi
en warm de nacht
van mijn tevredenheid,
die 'k vier met
de donkre lucht
en met de sterren
met de huilende storm
de aarde keert
in woonbaarheid
nu 's mensen techniek
verstilt. Nu de cultuur
zijn onmacht toont.
Pas 's nachts is
d'aard mijn huis.*

Leon

een diskrepantie tussen de gegeven realiteit en het wenselijke van een meer menselijke, humane realiteit. Romantiek kan men overal in leggen: in geloof, levensbeschouwing, kunst, techniek, wetenschap e.d. In de uiting van romantiek bestaan er verschillen per sociale klasse. De lagere klassen zijn meer sentimenteel romantisch, de hogere klassen meer intellectueel romantisch, de boeren op meer conservatieve wijze. Ook de jongeren worden nog wel beïnvloed door sociale klassen, maar aanzienlijk minder dan de ouderen. Sociale klassen hebben op zich geen expliciete betekenis in de zelfreflectie voor degene die ertoe behoort. Men hecht er alleen waarde aan door een bepaalde sociale situatie. Hierdoor kan een sociale klasse positief of negatief worden ervaren. De verschillen in waardering van de sociale klassen zijn dus wel latent aanwezig, maar worden eerst openlijk door een sociale situatie, waarin het behoren tot een bepaalde klasse onder de aandacht wordt gebracht. Vroeger was de sociale situatie veel benarder; daardoor kwam meer de nadruk te liggen op de verschillen. Tegenwoordig heeft elke jongere gemid-

deld voldoende zakgeld om aan alle activiteiten mee te doen. Jongeren uit lagere klassen hebben soms nog meer zakgeld dan die uit hogere klassen. Ook de verschillen tussen stad en platteland verminderen steeds meer. Op het platteland wordt het levenspatroon meer zoals in de stad. Er bestaan natuurlijk nog wel verschillen. Jonge mensen op het platteland hebben misschien nog een ander voorkeur voor muziek dan de jonge stedelingen. Maar op het platteland ziet men steeds meer typische stedelijke dingen. Zo loopt de boerenzoon op het land met een draagbare radio rond. Men hoort wel eens de bewering dat het gebruik van L.S.D. te wijten zou zijn aan romantische behoeften, ook seksueel. Men blijkt hier de werking van L.S.D. 25 te verwarren met die van opium. Opium is wel een romantische vlucht voor zichzelf. Men kan de aksenten van de Romantische houding in alle aspecten van het leven terugvinden.

Aldus het gesprek met socioloog dr. J. S. van Hessen.

Leon de Smet

Aktie en illusie in het Humanistisch Verbond

fragment uit een artikel van R. van Hulst in de „Zuid-Wester“

In zijn kern is het verbond geworden tot een conservatieve instelling. De leden betalen de aktie van hun geestverwanten in de top, de top heeft inmiddels in principe de strijd voor de gelijke rechten van de buitenkerkelijken gewonnen en kan volstaan met konsolidering van ingenomen stellingen. De leden buiten het sukses niet uit, omdat de humanistische organisatie niet bij machte is om anders dan in gespreksgroepen te functioneren. De top wordt daardoor genoot geen centimeter prijs te geven en de reeds lang uitgebroede eieren te blijven koesteren: een verschijnsel dat redelijk gedekt wordt met de term „konservatisme“. Wat had nu meer voor de hand gelegen dan gezamenlijk met andere groeperingen aan het werk te gaan, juist om naar het woord van Van Praag te handelen door met mensen en menselijke vermogens de wereld beter te kunnen verstaan en in die wereld beter te kunnen leven.

Illusie van de gespreksgroepen

Leden van het verbond en buitenkerkelijke niet-leden praatten over de bomen uit het bos, over huwelijk en gezin, moraal, de kerk, seksualiteit en weet ik wat nog meer. De medemenselijkheid wordt sacrosanct, de geopenbaarde waarheid (wat dat ook mag zijn) wordt gelaakt, de kerk is zo rot als een mispel; ziedaar de drie basisgegevens die, aangelengd met enkele diepe gedachten uit het hoofdbestuur, de Margriet en een tweetal half uitgelezen Aula-pockets de hechte grondslag vormen voor wat zou gaan heten „de ontmoeting in het gesprek“.

Hoop en verwachting van leden en buitenkerkelijken werden verneveld in de dogmatische groepen, waar schema's de discussie in het korset dreven.

In woon- en werkgemeenschappen lieten we ons niet zien, we waren druk met het gesprek over de aartsvijand van onze atheïstische overgrootvaders: de kerk.

R. van Hulst

Reactie van een homofiel

op de artikelen van Leon de Smet (nov. '67) en Rudolf Nijhof (jan. '68).

Dit is geen wetenschappelijke overweging, doch een gevoelsmatige, aangezien ik als homofiel slechts subjectief kan reageren op voornoemde artikelen.

Allereerst wil ik vaststellen dat het mij — en met mij wel de meeste homo's — niets kan schelen hóe homofilie ontstaat. Er is alleen maar een bewustworden: „Ik ben zo”. En dan moet je ermee leven.

Hoe doe je dat? Je raakt verliefd op een jongen. En dan verder? Wel, net zoals bij een jongen en een meisje. Tot op zeker hoogte dan. Want al gauw bemoeit de „buitenwacht” zich met de verliefde jongens. Dat is dan de eerste klap in het gezicht van de jonge homofiel, die zich er *niet* van bewust is dat homofilie „smerig” is. Hij ervaart het helemaal niet als smerig! Integendeel! Maar omdat het hem al gauw wordt bijgebracht dat hij een „flikker” is, gaat hij aan zijn eigen liefde-voor-de-ander twijfelen. „Zou het inderdaad niet deugen?” Dan zoekt hij contact met meisjes. Doch dat loopt uiteraard uit op een grandioze mislukking. Dit herhaalt zich enige malen, z'n schuldcomplex wordt almaar groter, omdat hij telkens weer voor het voldongen feit wordt geplaatst alleen van jongens te houden. Uiteindelijk zoekt hij geen contact meer met meisjes. Het is toch zinloos. Vóór het echter zover is dat hij zichzelf opnieuw aanvaard heeft als seksueel-anders-zijnde, zijn er vaak zeer vele jaren voorbij gegaan. In die periode zal hij bij Van den Aardweg ongetwijfeld een hoge „dwangneuroseskore” behalen!

In „Dialoog” 1966 — 2*) wordt beschreven het onderzoek van M. Schofield. Uit diens konklusies — die lijnrecht staan tegenover die van Van den Aardweg — wil ik het volgende citeren: „Sommige medici zien homoseksualiteit als een neurotisch syndroom. Het is inderdaad waar dat een aantal homo's behoefte heeft aan psychiatrische hulp; maar vermoedelijk heeft Lindner gelijk als hij stelt dat de tendens om de homoseksueel als ziek te beschouwen eerder het gevolg zal zijn van tendenties in onze samenleving om nonkonformiteit en geestelijk ziek-zijn gelijk te achten.”

„Homoseksualiteit kan niet als ziekte beschouwd worden omdat het verschijnsel zelf het enige ziektesymptoom zou zijn en omdat het kennelijk gepaard gaat met volledige geestelijke gezondheid op andere levensterreinen. Als het waar is zoals sommige schrijvers suggereren, dat psychische storingen vaker voorkomen bij homo's dan bij anderen, dan zal dit toch wel voornamelijk geweten moeten worden aan de druk vanuit de omgeving wegens iemands homoseksuele aanleg, maar *niet* omdat deze laatste een veroorzakende faktor is”. (kursief van mij).

Tot zover Schofield's konklusies.

Het leven is echter niet uitsluitend seks. Zelfs niet voor homo's. En in het alledaagse leven is er dan ook praktisch geen verschil te bespeuren tussen de „doorsnee-homo” en de „doorsnee-hetero”. De fout die vele hetero's maken is dat zij alle homo's beoordelen naar de eksessen die ook in dit milieu voorkomen. Dezelfde fout die de homo's zouden maken

Homoseksualiteit:

Initiatief van Leon de Smet

Ik haal hier graag met instemming het volgende uitgebreide citaat van L. de S. aan: „Wanneer in onze maatschappij iemand eenmaal als HS is bestempeld, komt hij daarvan niet zo makkelijk meer los. Hierdoor worden overgangsmogelijkheden belemmerd. Het C.O.C. dient er volgens mijn mening voor te zorgen, dat haar leden voldoende contact blijven behouden met de anderen.” Het lijkt mij dat L. de S. hier een bijzonder belangrijk punt aanroert.

Persoonlijk wekt het C.O.C. bij mij vaak de indruk in dit opzicht een soort apartheidspolitiek voor haar leden na te streven. De oprichting van bijv. sociëteiten voor minderjarige HS kan deze mening enkel nog versterken. Het gaat bij deze sociëteiten namelijk om nog ten dele ongevormde jongemensen waarbij, zoals bij alle jongemensen, het milieu een belangrijke rol speelt bij groei en vorming tot volwassenheid. Zoals nu bleek uit hetgeen wij zeiden over de invloed van het cultuurpatroon, en over de invloed van bepaalde culturele determinanten daarin, kan dus een institutie als zo'n sociëteit voor HS-jongeren, bepaald een ontwikkeling in HS-richting stimuleren en dit vooral bij meer labiele figuren. Vooral voor jongens en meisjes van rond de 16 geldt immers dat zij zeer gevoelig zijn voor, en sterk onder druk staan van, de meningen en verwachtingen van hun leeftijdsgenoten. Grof gezegd kan men stellen, dat zij zich gedragen zoals vooral hun eigen omgeving van hen verwacht. Geen invloed is zo sterk als de invloed die een groep op haar leden uitoefent.

Een sociëteit voor HS-jongeren vanaf 16 jaar is dan ook een onnodige factor die het ontstaan van HS kan bevorderen, of bestaande HS kan versterken. Dat jonge HS met hun problemen opgevangen worden is noodzakelijk, maar de wijze waarop het C.O.C. dit meent te moeten is hier uitermate negatief. Het initiatief van L. en S. om de HS uit zijn geïsoleerde positie te halen lijkt mij dan ook zeer prijzenswaardig en belangrijk, vooral om een eventuele aanpassing en weg terug te vergemakkelijken. Wel dient men echter bij dit contact tussen de beide groepen een leeftijdsgrens in te stellen van circa 20 jaar en wel om redenen van preventieve aard, dit gezien in het licht van hetgeen in het bovenstaande is gezegd t.a.v. de sociëteiten voor HS-jongeren van 16 tot 23 jaar.

Tot slot spreek ik de hoop uit met deze reactie op het artikel van Leon de Smet in Libertijn van november iets te hebben bijgedragen tot verduidelijking van de problematiek rondom homoseksualiteit.

Kritiek op het hier door mij gestelde is mij vanzelfsprekend ten zeerste welkom.

Overveen, 28 december 1967.

Rudolf Nijhof

als ze de hetero's zouden gelijkstellen met de prostituees en soeteneurs.

Hierboven las u mijn leven. En dat van mijn vriend. Beiden trachten we *mens* te worden. Met deszelfs rechten en plichten. En met hetzelfde vermogen elkaar lief te hebben.

H. Scholten

februari 1968

*) M. Schofield: „Sociological aspects of homosexuality”. Bespreking door K. van Es in „Dialoog” 1966-2, uitgave van de gelijknamige stichting, Keizersgracht 219, Amsterdam. Dit nummer is waarschijnlijk nog beperkt verkrijgbaar à f 3,— (gironummer 38 60 49).

Uit Utrecht bereikte ons een artikel en een initiatief van Paul Kuiper, lid van de H.J.G. aldaar. Hier volgen enkele zinsneden:

Wat betekent ons humanisme?

Een avondje gezellig doorbrengen in de kelder met een dansje en een drankje? Of een avond in verzuimd humanistisch verband luisterend naar een spreker en na afloop *praten* over „de mens centraal stellen”?

Natuurlijk is er niets tegen en alles vóór deze activiteiten: het gezelligheidscontact van de groep voorziet ongetwijfeld in een behoefte, en door onze discussies kunnen wij ons meer bewust worden van de inhoud van ons (veronderstelde) humanisme. Maar dat moet ons dan ook tot de konklusie brengen, dat „de mens centraal stellen” zinloos is, als het niet betekent, dat we bereid zijn om iets voor die mens te *doen*.

Een humanistische jongerengroep heeft geen bestaansrecht, als zij geen poging doet om het humanisme vorm te geven in de praktijk.

Denken we even aan de uitspraak in onze beginselverklaring, dat het humanisme vraagt om beleving en verwezenlijking van zijn beginselen in de praktijk van het leven?

WAT KUNNEN WE DOEN?

Veel! Alles en iedereen, die zich met humanitaire arbeid bezig houdt, vraagt, roept, *gilt* om medewerking! Een humanistische jongerengroep heeft dus ontzettend veel te doen!

Om te beginnen staat het volgende konkrete punt op het programma:

AKTIE VOOR DONORES T.B.V. DE BLOEDTRANSFUSIEDIENST VAN HET ROODE KRUIS

Wanneer wijzelf in levensgevaar komen te verkeren, staat de bloedtransfusiedienst voor ons klaar. Het bloed dat dan ons leven reedt, is door anderen belangeloos afgestaan. Dikwijls is tegenwoordig voor één operatie bloed van meer dan tien donores nodig. Al dit bloed moet ergens vandaan komen. Het Roode Kruis roept alle verenigingen op om donores te werven. Een groep, die zich humanistisch noemt, is de eerst aangewezene om hieraan gevolg te geven. Dáárom deze aktie.

(Wij zijn met het Roode Kruis overeengekomen, dat ook familieleden en bekenden in andere plaatsen zich bij ons kunnen aanmelden. De Utrechtse Bloedtransfusiedienst zal hun namen dan doorgeven aan de diensten in andere plaatsen.).

Paul Kuiper

Dit is een konkrete daad, waardoor humanistisch denken niet hoeft te ontaarden in praatkolleges, maar zich kan ontwikkelen tot humaniteit in praktijk. Van de Humanistische Jongeren Groep te Utrecht heeft een zeer groot deel van de mensen, die nog geen donor waren, zich voor de aktie opgegeven.

Voor nadere inlichtingen en opgaven kunt u zich wenden tot initiatiefnemer Paul Kuiper, Prof. Wentlaan 47, Utrecht, tel. 030-710505, rechtstreeks of via de redaktie van Libertijn.

humanistische erfenis 9 maart 1968

Zoals eerder is aangekondigd zal er een vervolg komen op de jongerenstudiedag in november van het vorige jaar. Het motto van deze dag is **de Humanistische erfenis van het Verbond**.

Op het eerste gezicht een bijzonder taai onderwerp, maar reeds zijn in verschillende groepen diepgaande voorbereidende besprekingen gaande, zodat men beslagen ten ijs komt. Bij die voorbereidende besprekingen is gebleken, dat het geen taai, maar wel een boeiend onderwerp is. De werkgroep Jeugd en Jongeren, die deze dag organiseert, rekent dan ook op een grote opkomst. Om niet geheel „zomaar” te beginnen, zijn inleiders gevraagd om „in het kort” iets te zeggen over „wat heeft het Verbond bereikt en verworven” (gevraagd het H.V.-hoofdbestuurslid prof. dr. W. van Dooren), „kritische geluiden” (gevraagd Jac. Koster, R'dam) en „konstruktieve ideeën” (gevraagd Jaap Snoek, A'dam).

Enkele zakelijke gegevens

Datum: zaterdag, 9 maart 1968
Tijd: van 10 tot ca. 16.30 uur
Plaats: Erasmushuis, Oudegracht 152, Utrecht
Kosten: per jongerengroep, H. J. B. en Socrates en hun afdeling: twee door het bestuur op te geven afgevaardigden gratis toegang; Alle andere deelnemers een bijdrage à f 5,—. (Inklusief een „wandellende” lunch).
Opgave: Sekr. Werkgroep Jeugd en Jongeren, Marathonweg 7, Amsterdam.

Uitvoerig programma wordt na opgave toegezonden.

enkele vragen bij een erfenis

Wanneer je voor een erfenis komt te staan, zijn er altijd vragen. Een van de eerste vragen is: wat behelst die erfenis eigenlijk? In ons geval: gaat het om het humanisme, om de organisatie zoals die feitelijk is, om het beeld wat er van de organisatie leeft of om alle drie?

Als je weet wat die erfenis eigenlijk inhoudt, dan rijst de vraag of de schulden groter zijn, dan het voordeel. In het algemeen zal men een nalatenschap, die uit overwegend schulden bestaat, afwijzen, tenzij men haar bijzonder waardevol vindt of haar aksepteert uit een oogpunt van piëteit. In ons geval zou dat kunnen betekenen dat men het humanisme waardevol vindt en ook de organisatie. Het kan ook betekenen dat men het één wel en het ander niet te aksepterend vindt en dus de schulden tegen de nadelen gaat afwegen.

Uiteindelijk valt de beslissing: de erfenis wordt niet geaksepteerd, maar er zal iets geheel nieuws, iets geheel anders moeten komen. Hoe moet dat er uit gaan zien?

De erfenis wordt wel aanvaard, maar wat gaan we er dan mee doen? Een museum omheen bouwen uit eerbied voor de overledene of er op eigen wijze een levende vorm en inhoud aan geven?

Dit waren zo enkele overpeinzingen bij een erfenis, waarbij wel bedacht dient te worden dat elke vergelijking mank gaat. Zo ook hier: de overledene (zowel het humanisme als het Verbond) is niet dood, maar springlevend of we dat nu leuk vinden of niet.

MWV

Ter informatie

De **Apeldoornse** groep is overgestapt van een kontaktpersoon naar een echt bestuur, dat meteen kou en ijs trotseerde om met de groep naar een tentoonstelling van de werken van Anton Peck te gaan. Plannen werden gemaakt om naar Fons Jansen te gaan. Het nieuwe bestuur spreekt forse taal: geen smoesjes, en dat slaat dan op een bespreking over de erfenis van H.V. „Dit is onze kans om te laten horen hoe ons standpunt is”, aldus het bestuur.

Uit **Arnhem** bereikte ons het bericht dat zeer geslaagde discussieavonden worden gehouden in een kazerne. Uiteraard zijn er dan veel militairen aanwezig, maar ook het „civiele” jongerenpubliek is in ruime mate vertegenwoordigd.

De **Haagse Jongerenkontakgroep** hield een contactavond met liefst 30 nieuwe leden en verder verschillende bijeenkomsten met de **Haagse H.J.B.** waaronder een over de vraag „Hoe komt de overheid aan geld?” Landelijk verdiepen we ons juist in de vraag: Hoe komen wij aan geld van de overheid?

De **H.J.B.** begon het jaar met een weekend in de jh De Grasheuvel te Amersfoort. Een deel van het weekend was een buitengewoon kongres, gewijd aan punten als financiën, propaganda, de stichting i.o. e.d. Verder sprak de oud-direkteur van De Arbeiderspers over „de taak van de pers” en het P.v.d.A.-Tweede Kamerlid J. J. Voogd over „Kultuurpolitiek”. De **H'sumse afdeling** besprak aan het eind van de maand een aantal vragen, die tijdens het buitengewoon kongres gesteld zijn aan de afdelingen. Wat hiervan de resultaten zijn, is bij het ter perse gaan nog niet bekend, maar we zijn benieuwd. Deze afdeling hield ook nog een „tiets-in” samen met het Hilversumse Jongerenkomité voor Ontwikkelingshulp over de Wereldhandelskonferentie.

De afdeling **Leiden van de Stud. ver. Socrates** viert in februari haar vierde lustrum met o.m. een feestelijke lunch, een receptie, een lustrumrede door prof. mr. J. A. Ankum, „de humanist tegenover recht en samenleving in Nederland”, een opvoering van Iphigeneia in Aulis en ter afsluiting van de feestelijkheden (en misschien om te bekoelen) een strandwandeling.

De **Jongerengroep van het Humanistisch Verbond-Gemeenschap Utrecht**, heeft haar bestuur danig vernieuwd. Slechts de voorzitter en een van de algemene leden bleven, maar er kwamen een nieuwe sekretaris, een nieuwe penningmeester en nieuw algemeen lid. Ondanks de intensieve voorbereidingen van het landelijke weekend op 10 en 11 februari, staan de plaatselijke activiteiten niet stil. We wensen het vernieuwde bestuur alle sukses in zijn kelder en een bloeiende Kelderblom.

Ik wens donateur/abonnee te worden van het jeugd- en jongerenblad „Libertijn” over 1968.

Mijn naam is:

Adres:

te:

man/vrouw

Ik ben aangesloten bij:

en stort f op uw girorekening.

Datum,

Handtekening

Ik wens donateur/abonnee te worden van het jeugd- en jongerenblad „Libertijn” over 1968.

Mijn naam is:

Adres:

te:

man/vrouw

Ik ben aangesloten bij:

en stort f op uw girorekening.

Datum,

Handtekening

adressen

Het is van belang dat men deze lijst vergelijkt met de vorige, gezien de vele wijzigingen en aanvullingen.

HUMANISTISCHE JONGERENGROEPEN, JONGEREN- GESPREKSGROEPEN e.d.

(Sekretariaten of jongerencontactpersonen — CP)

Alkmaar	CP: mevr. G. de Kroon, C. de Bourbonstraat 19
Amelo	CP: D. J. Sluiter, W. v. Konijnenburgstraat 37
Amersfoort	CP: J. van Halm, Tuinstraat 22
Amstelveen/	Secr.: mej. M. Polderman, Rentmeesterslaan 80,
Buitenveldert	Amstelveen
Amsterdam	Secr.: F. Eckhard, Lorentzlaan 57
Apeldoorn	Secr.: mej. H. J. Vos, P. Saenredamstraat 185
Arnhem	CP: mevr. M. E. Brons, Rietganssingel 31, Velp
Eindhoven	Secr.: Hanneke Zijlstra, Rielseweg 3
Gorinchem	CP: M. J. Engelaar, Pr. Bernhardstraat 11
Den Haag	CP: Marijke v. d. Wal, 's-Gravenzandelaan 134
Haarlem	CP: B. N. Binnendijk, Rijksweg 278
Hengelo (O.)	CP: H. Schanssema, Warmelostraat 30
Hilversum	CP: mevr. W. de Vries, Adm. de Ruyterlaan 148
Laren (N.H.)	CP: mevr. A. Samama, Houtweg 11
Leeuwarden	CP: dhr. Visser, Gounodstraat 12
Leiden	CP: J. L. Martens, Gr. J. v. Stolberglaan 340, Leidschendam
Nijmegen	CP: F. M. Mos, Hertogstraat 45
Oss	CP: F. P. Bohlmeijer, Kuipers Rietbergstraat 224
Rotterdam	Secr.: mej. M. Wensvoort, v. Harmelenstraat 35d
Steenwijk	CP: M. Kiers, Olde Wheemestraat 1
Terneuzen	CP: P. Verhelst, Brederostraat 13
Utrecht	Secr.: L. J. de Smet, Jadelaan 32
Zaandam	CP: mevr. H. Gombert, Twiskeweg 13
Zeist	CP: mej. C. den Os, Huis ter Wege, Huis ter Heide
Zwolle	CP: mej. A. Lutje Schipholt, Heinoseweg 26, Dalfsen

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING (sekretariaten)

Hoofdbestuur: mej. S. Faber, v. Riebeeckweg 124, Hilversum

Arnhem:	mej. Ch. Perdeck, Sweelincklaan 56
Assen:	D. Coert, Anreperstraat 113a
Eindhoven:	mej. E. Zwaan, Gestelsestraat 156
Den Haag:	H. Sleeboom, Regentesselaan 84
Hilversum:	mej. C. Calo, Godelindeweg 4
Leiden:	mej. J. Boot, Steengarde 4, Leiderdorp
Zwolle:	J. v. d. Hout, Veldweg 4, Hattum

STUDENTENVERENIGING OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG 'SOCRATES' (ab-actiaten)

Hoofdbestuur: Druivenstraat 14, Leiden

afd. Amsterdam:	Celebesstraat 117 ¹
afd. Delft:	postbus 228
afd. Groningen:	p/a Lorentzstr. 13a
afd. Leiden:	postbus 334
afd. Utrecht:	Jan van Riebeeckstraat 5 bis a

Met het voorbehoud dat er inmiddels zijn gewijzigd, vervallen of nieuwe bijgekomen. Wijzigingen en aanvullingen worden gaarne ontvangen door: secr. werkgroep J. & J., Postbus 114, Utrecht.

redactie Libertijn

W. Barentszstraat 57

UTRECHT

Frankeren
als drukwerk

redactie Libertijn

W. Barentszstraat 57

UTRECHT

Frankeren
als drukwerk